

**Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Банківська справа

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
здобувачів освіти
ступеня

фаховий молодший бакалавр

фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

код і найменування спеціальності

освітньо-професійна
програма

Фінанси і кредит

назва освітньо-професійної програми

статус дисципліни

обов'язкова

обов'язкова/вибіркова

Харків, 2023 рік

Розробник: Постољна Наталія Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст I категорії

Гарант освітньо-професійної програми: Нагорна Ірина Володимирівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії, кандидат економічних наук

Програму обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова циклової комісії

Марина МЕЛЬНИЧУК

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова методичної комісії

Олена ЗОЛОТУХІНА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Банківська справа» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Предметом навчальної дисципліни є діяльність комерційних банків, пов'язана з наданням послуг юридичним і фізичним особам.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Банківська справа» ґрунтується на результатах засвоєння дисциплін «Фінанси, гроші та кредит», «Основи інвестування» та є основою вивчення навчальних дисциплін «Фінансово-економічна безпека організації», «Основи фінансового моніторингу», «Тренінг з інформаційних систем та технологій в галузі»

Метою навчальної дисципліни є формування теоретичних і прикладних знань про функціонування банківської системи і комерційних банків, здійснювані останніми операції та послуги.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити теоретичні засади розвитку банківської системи України;
- проаналізувати методологію проведення банківських операцій та надання банківських послуг, розглянути приклади її застосування в практичній діяльності;
- формувати вміння оперувати нормативно-правовими актами Національного банку України;
- розглянути питання взаємовідносин між клієнтами і комерційними банками та між Національним банком України і комерційними банками.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких **результатів навчання:**

РН 3. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 4. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

РН 9. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких **компетентностей:**

ІК. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та

може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Банківська система. Банки їх види і порядок їх створення в Україні

Сутність, становлення і розвиток банківської системи України. Сутність, основні принципи та функції діяльності комерційного банку. Види комерційних банків та банківських об'єднань. Порядок реєстрації та ліцензування комерційних банків.

Тема 2. Організація діяльності комерційного банку. Операції з формування ресурсів комерційного банку

Організаційна структура комерційного банку. Органи управління банку їх компетенції та повноваження. Сутність, основні принципи організації банківських операцій, їх класифікація.

Економічна сутність та джерела формування банківських ресурсів. Власний капітал банку, його структура функції та значення. Регулятивний капітал та нормативи достатності капіталу банку. Економічна сутність депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика. Економічна сутність недепозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика.

Тема 3. Операції з обслуговування платіжного обороту

Характеристика платіжного обороту. Сутність і принципи організації безготівкових розрахунків. Сутність та порядок відкриття та ведення банківських рахунків. Форми та способи безготівкових розрахунків. Порядок проведення розрахункових операцій, особливості оформлення розрахункових документів.

Тема 4. Операції з надання і погашення кредиту

Сутність, принципи та функції кредиту. Сучасні види і форми кредиту. Організація банківського кредитування. Етапи процесу кредитування. Кредитний ризик та методи управління ним. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Форми забезпечення повноти та своєчасності повернення позик. Порядок формування та використання резервів для покриття втрат від кредитної діяльності банків. Кредитна політика банківських установ.

Бланковий кредит та кредит під заставу цінних паперів. Контокорентний кредит і овердрафт. Консорціумний та паралельний кредит. Іпотечний кредит. Особливості банківського кредитування фізичних осіб. Лізинговий кредит. Банківське кредитування зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 5. Операції з цінними паперами

Поняття векселів та характеристика їхніх основних видів. Класифікація операцій комерційних банків з векселями. Порядок здійснення кредитних операцій з векселями. Гарантійні операції банків з векселями. Розрахункові та комісійні операції банків з векселями.

Сутність та класифікація операцій банків з цінними паперами. Емісійна діяльність банків на фондовому ринку. Формування банківського портфеля цінних паперів. Формування резервів на відшкодування можливих втрат за операціями з цінними паперами. Банківські послуги на фондовому ринку. Методи управління портфелем цінних паперів банківської установи.

Тема 6. Інвестиційні операції. Операції банків з іноземною валютою

Поняття та види банківських інвестицій. Інвестиційні операції з цінними паперами. Довгострокове кредитування як форма участі банку в інвестиційному процесі. Методи аналізу інвестиційних проектів. Врахування додаткових факторів в інвестиційному аналізі. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Оцінка грошових потоків.

Сутність валютного ринку. Поняття та організаційні засади валютних операцій. Конверсійні операції банків. Неторговельні та торговельні операції в іноземній валюті. Управління валютною позицією банку. Операції в іноземній валюті за комерційними угодами клієнтів. Сучасні проблеми та перспективи розвитку валютного ринку.

Тема 7. Фінансовий аналіз діяльності банків

Поняття фінансової стійкості банку та фактори, що її визначають. Фінансова звітність та оцінювання прибутковості комерційного банку. Методи оцінювання фінансової стійкості банків та управління їхньою ліквідністю. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості. Обов'язкове резервування як метод підтримання фінансової стійкості банків. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту доступне на Порталі навчальних ресурсів Харківського торговельно-економічного фахового коледжу ДТУ.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС		Лк	Сз	Пз	Лз	СРС
Тема 1. Банківська система. Банки їх види і порядок їх створення в Україні	19	4	–	4	–	10	–	–	–	–	–	
Тема 2. Організація діяльності комерційного банку. Операції з формування ресурсів комерційного банку	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Тема 3. Операції з обслуговування платіжного обороту	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Тема 4. Операції з надання і погашення кредиту	19	4	–	4	–	11	–	–	–	–	–	
Тема 5. Операції з цінними паперами	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Тема 6. Інвестиційні операції. Операції банків з іноземною валютою	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Тема 7. Фінансовий аналіз діяльності банків	20	4	–	4	–	12	–	–	–	–	–	
Усього годин / кредитів ECTS	135/4,5	28	–	28	–	79	–	–	–	–	–	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Банківська система. Банки їх види і порядок їх створення в Україні

Питання 1. Місце НБУ та банків в структурі банківської системи України.

Питання 2. Види відокремлених підрозділів банку та банківських об'єднань.

Питання 3. Порядок реорганізації та ліквідації банківських установ.

Питання 4. Банківські об'єднання.

Тема 2. Організація діяльності комерційного банку. Операції з формування ресурсів комерційного банку

Питання 1. Суть ресурсів, ресурсного потенціалу та ресурсної бази банку.

Питання 2. Капітал банку. Джерела позикового капіталу та операції з його формування.

Питання 3. Механізм здійснення депозитних операцій з юридичними особами.

Питання 4. Система страхування/гарантування вкладів населення в банках.

Питання 5. Доручення та розпорядження вкладами.

Питання 6. Порядок складання і використання заповітів. Видача вкладу після смерті вкладника.

Питання 7. Порядок розпорядження рахунками неповнолітніх та тих клієнтів, які визнані недієздатними.

Тема 3. Операції з обслуговування платіжного обороту

Питання 1. Види банківських документів та правила їх документообігу.

Питання 2. Види розрахункових документів та механізм їх застосування.

Питання 3. Міжбанківські розрахунки в Україні.

Питання 4. Особливості організації міжнародних безготівкових розрахунків.

Питання 5. Операції банків з платіжними картками.

Тема 4. Операції з надання і погашення кредиту

Питання 1. Класифікація видів кредитів, кредитних операцій і послуг кредитного характеру банку.

Питання 2. Організація кредитного процесу.

Питання 3. Плата за кредит.

Тема 5. Операції з цінними паперами

Питання 1. Посередницькі операції банків з цінними паперами.

Питання 2. Кредитні, торговельні, гарантійні, розрахункові, комісійні та довірчі операції з векселями.

Тема 6. Інвестиційні операції. Операції банків з іноземною валютою

Питання 1. Методи оцінки інвестиційних проектів.

Питання 2. Фінансовий лізинг.

Тема 7. Фінансовий аналіз діяльності банків

Питання 1. Регулювання діяльності банків для забезпечення їхньої фінансової стійкості.

Питання 2. Нагляд та контроль за фінансовою стійкістю банків.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти регламентується Положенням про самостійну роботу здобувачів освіти у ВСП «Харківській торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовуються такі форми оцінювання та схема розподілу балів:

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1	Поточний контроль	60
1.1	<i>Тема 1. Банківська система. Банки їх види і порядок їх створення в Україні</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання семінарських завдань	1
	Тестування	2

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1.2	<i>Тема 2. Організація діяльності комерційного банку. Операції з формування ресурсів комерційного банку</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	1
	Тестування	2
1.3	<i>Тема 3. Операції з обслуговування платіжного обороту</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	2
	Тестування	2
1.4	<i>Тема 4. Операції з надання і погашення кредиту</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	3
	Тестування	2
1.5	<i>Тема 5. Операції з цінними паперами</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	3
	Тестування	3
1.6	<i>Тема 6. Інвестиційні операції. Операції банків з іноземною валютою</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	2
	Виконання практичних завдань	3
	Тестування	3
1.7	<i>Тема 7. Фінансовий аналіз діяльності банків</i>	
	Опрацювання лекційного матеріалу	1
	Виконання практичних завдань	1
	Тестування	1
1.8	Робота з викладачем	20
2	Підсумковий семестровий контроль	40
3	Оцінка з дисципліни	100

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. Умовою допуску до екзамену є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Тема 1. Банківська система. Банки їх види і порядок їх створення в Україні Основні джерела інформації

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III.
Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20221001#Text>.

2. Ушакова О. А. Банківські операції : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2021.
С. 7–16.

Додаткові джерела інформації

3. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 5–50, 65–84.

4. Кучерук І. В. Банківська система. Велика Українська енциклопедія. 12.04.2022.
URL: <https://vue.gov.ua/>.

Тема 2. Організація діяльності комерційного банку. Операції з формування ресурсів комерційного банку

Основні джерела інформації

1. Ушакова О. А. Банківські операції : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2021.
С. 16–24.

Додаткові джерела інформації

2. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 52–65, 119–176.

3. Основні показники діяльності банків. Наглядова статистика : веб-сайт. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

Тема 3. Операції з обслуговування платіжного обороту

Основні джерела інформації

1. Ушакова О. А. Банківські операції : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2021.
С. 51–63.

Додаткові джерела інформації

2. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 387–401.

3. Безготівкові розрахунки. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/cutsx>.

4. Особливості готівкових та безготівкових розрахунків у воєнний час.
Економічна правда. 15.04.2022. URL: <http://surl.li/pewdl>.

Тема 4. Операції з надання і погашення кредиту

Основні джерела інформації

1. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навчальний посібник. Ужгород : Говерла, 2018. С. 106–132.

Додаткові джерела інформації

2. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 259–337.

3. Кредитний договір: порядок укладення, його зміна, розірвання та виконання. Редакція від 23.03.2022. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://bit.ly/3GedQtQ>.

4. Нові правила роботи банків і небанківських фінансових установ, що займаються кредитуванням, під час війни. *Національний банк України*. 18.03.2022. URL: <https://bit.ly/3PNMLRr>.

5. Броднікова І. Кредитування: варто/не варто : відеоролик. *Prometeus*. 02.05.2022. URL: <https://bit.ly/3joE0kW>.

Тема 5. Операції з цінними паперами

Основні джерела інформації

1. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навчальний посібник. Ужгород : Говерла, 2018. С. 154–170.

Додаткові джерела інформації

2. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 308–322.

3. Депозитарій Національного банку відновлює обіг державних цінних паперів. *Національний банк України*. 07.08.2022. URL: <https://bit.ly/3YMwINc>.

Тема 6. Інвестиційні операції. Операції банків з іноземною валютою

Основні джерела інформації

1. Про здійснення операцій із валютними цінностями : Положення правління Національного банку України від 02.01.2019 р. № 2. URL: <https://bit.ly/3HXJmO0>.

2. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навчальний посібник. Ужгород : Говерла, 2018. С. 133–153.

Додаткові джерела інформації

3. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навчальний посібник. Дніпро : Пороги, 2017. С. 337–417.

4. Національний банк вживає заходів для зменшення попиту в готівковому сегменті валютного ринку, захисту міжнародних резервів і уточнює низку норм. *Національний банк України*. 30.09.2022. URL: <https://bit.ly/3BWNN0q>.

Тема 7. Фінансовий аналіз діяльності банків

Основні джерела інформації

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20221001#Text>.

2. Стечишин Т. Б., Малахова О. Л. Банківська справа : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 234–276.

Додаткові джерела інформації

3. Основні показники діяльності банків. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bit.ly/3BYBpoa>.

4. НБУ – про фінансовий стан банківської системи під час війни. *Finbalance. Фінанси та економіка*. 11.05.2022. URL: <https://bit.ly/3vfmUIW>.

5. Бурдейна В. Понад пів року війни: стан та перспективи банківського сектору. *Юридична газета on-line*. 07.10.2022. URL: <https://bit.ly/3HTmCyR>.